Th

FIRS

W[illegible]

HURST.

Celſ.mi ac Rev.mi Principis

FERDINANDI

Epiſcopi Paderbornenſis
Coadjutoris Monaſterienſis
Comitis Pyrmontani & Liberi Baronis

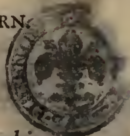
DE FVRSTENBERG

Votiva Epigrammata,

Divis Titularibus

LUCIÆ VIRG. ET M. SYRACUSANÆ,
LIBORIO EPISC. CENOMANENSI,
MEINOLPHO DIAC. PADERBORN.

ſacra,

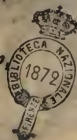

cum Poëmatiis

Iacobi VVallij & Danielis Papebrochij

è Societate Jesu,

redditam Principi ſanitatem gratulantium, quem mortuum fama vulgaverat.

STRATOCLES

Falſo de victoriâ nuntio Thebanis à ſe delato:

Quid injuriæ vobis intuli,
qui meâ operâ triduum læti fuiſtis?

Plutarch. in Præcept. Polit.

FAMA

De Epiſcopi & Principis Ferdinandi morte vulgato à ſe rumore:

Quid egi, niſi ut majore lætitiâ
eo recepto quiſque frueretur?

CELSISSIME PRINCEPS.

D*Yſenteriâ, quæ præterita æſtate totam pene pervagata eſt & afflixit Germaniam, è vivis ſublatum* Te *rumor vulgaverat. Ego, cui magnum ſtudiorum noſtrorum præſidium periiſſe videbatur, eo nuntio perculſus, de noſtro* Nicolao Schateno *queri, quod jacturam communis utrique Mæcenatis prius debuerim ex publicis literis diſcere, quam vel de periculo per eum admonerer. Ab ipſo reſponſum fruſtra præſtolanti adfertur epiſtola, manu* Tuâ *exarata; nuntiatque, lue illa apud* Te *Neubuſij obiiſſe* Schatenum, IX *Kal. Septemb.* Te *vero eâdem quidem, à* XVI *Kal. Auguſti uſque ad* XVI *Kal. Septembr. correptum jacuiſſe, Medicis vitam deſperantibus: ſed facto* D. Luciæ *voto ita ſubitò integréque convaluiſſe, ut memoriæ defuncti, viri de univerſa Weſtphaliæ hiſtoriâ, quam ſcribebat, optimè meriti, epitaphium hoc ſcribere ac ponere potueris, in æde* DD. Henrico *ac* Cunigundæ Augg. *ſacra:*

Occidit Hiſtoriæ patriæ lux magna, SCHATENUS,
Quam perfecturus, ſi licuiſſet, erat.
Invidit Lacheſis: quâ vitæ ſtamina rupit,
Hiſtoriæ filum rupit iniqua manu.
Non ideo tamen illa minus vulgata per orbem
A ſera nomen poſteritate feret.
Quam dedit obſcura rebus jam nocte ſepultis,
Auctori vitam nobile reddet opus.

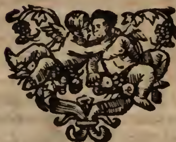
Addebas, quod à Wallio *noſtro atque à me ſoteria exſpectares: quibus, ut par erat, miſſis; ne nullum viciſſim remiſſi ac ſoluti poſt morbum animi ſignum dares, ad Muſas divertiſti; &* Vota Tua, *quæ, ut majori cura ac religione perſolvi viderentur, in pedes ſuos numeroſque coegeras, viſum fuit ad nos mittere. Cum autem in proximo eſſent*

Paschalia festa, ut ea tibi fausta ac fortunata non sine aliquo munusculo precaremur, illud de Tuo *nostroque confecimus; animumque induximus nostrum, quemadmodum cum Deo sua tribuimus eum nobis demeremur, ita officij atque observantiæ erga* Te *nostra rationes integras fore, si prospera omnia* Tibi *precati*, Tua Tibi *redderemus. Vale. Antuerpiæ.* III *Idus Aprilis anni* MDC LXXVII.

CELSISSIMÆ GRATIÆ TUÆ

Infimus Cliens

Daniel Papebrochius S. I.

DIVÆ

DIVÆ LVCIÆ
Virgini & Martyri Syracuſanæ,
SERVATRICI
in dyſenteriæ & hæmorrhoidum acutiſſimis doloribus,
FERDINANDVS
Epiſcopus Paderbornenſis,
Coadjutor Monaſterienſis &c.

VOTVM
Anno MDCLXXVI.

O! quid torminibus præſens medicina levandis
  Ferre laboranti, Virgo, moraris opem?
Tu mortalis adhuc, ægræ ſolatia matri
  Diceris in tanto, Diva, tuliſſe malo.
Addita nunc cælo potes omnia: pelle dolores,
  Qui miſeris urunt viſcera noſtra modis.
Quem non ulla queunt medicamina ſiſtere fluxum
  Sanguinis, ah! votis ſiſte vocata meis.
Quodque Agathæ potuere preces,ſit fas mihi per te
  Carmine votivo dicere, poſſe tuas.
Concordes animæ, quas nunc par junxit Olympi
  Gloria, par olim virginitatis amor:
Eſte mihi faciles, & pro me jungite vota:
  In manibus veſtris vita ſaluſque mea eſt.
Profit, opemque ferat, ſiquid tamen illa merentur,
  Muneribus me vos demeruiſſe meis.
Altera nunc à me * poſitas ſibi conſpicit aras:
  Altera, ſi valeam, munera vota feret.

Solviſti meritas dotali munere grates:
  Dos mihi, ne munus deſpice, carmen erit.
Carmine fit vivax meritum: neque neſciet ætas
  Poſtera, quod vivam, munus id eſſe tuum.
Vota etiam, pro me ſalvo tibi debita, reddet
  Unanimis Vatum, qua valet, arte, chorus.
Quam mihi præſtiteris teſtabitur ara ſalutem,
  Et ſuſpenſa tuo ſacra tabella tholo.
In ſcribam: QUA TE, VIRGO, TRIBUENTE REVIXI,
  LUX MIHI NATALIS SEMPER HABENDA LOCO.

* *Sacellum D. Agathæ Virg. & Mart. ad incolarum religionem amplificandam, extruxi in Siddeſſe anno* MDCLXVIII.

Talia meditante TE, *Princeps* Celſiſſime, *feſtinans ego* TUO *ac meo voto exolvi, ad ejuſdem* Divæ *ſoſpita aras hoſce verſiculos appendendos ſcripſi.*

Diva potens, morbos ſemper miſerata fluentes,
  Sanguine jam venas deſtituente ſuas:
Accipe ſervato meritas pro Principe grates,
  Illimes Paderæ cui famulantur aquæ.
Ille ſacri fidus Cuſtos & Paſtor ovilis,
  Ille decus patriæ deliciumque ſuæ
FERNANDUS, quam pene fuit! Jam fama, fuiſſe
  Dixerat: & paſſim credita fama fuit.
Triſtia defuncto jam pangebamus amici
  Carmina, in exequias ultima dona pias.
Vivere cum ſeſe ſcribit mœrentibus ipſe:
  Vivere ſed ſcribit munere, Diva, tuo.
Stringere quem nullæ potuere Machaonis artes,
  Strinxerunt fluxum vota petentis opem.
O benè, quòd lucis teneas à nomine nomen,
  Lux oculis per quam redditur illa meis,

Nunc

Nnnc elegos; dum magna suo sequar ordine cœpta,
A tibi devoto pectore plura feres.
Venerit extremis tandem manus ultima fastis,
Ipse tuâ plenus laude December erit.
Sive tuo referam quæsitas sanguine palmas,
Sive (quod ô!) numquam non ero, Virgo, tuus.

Ne ego humanæ conditionis non satis memor esse videar, si vastißimi operis, plurium vires lassantis & lassaturi, metam ultimam scribendo vivendoque attingere, & in S. Luciæ illustrandâ vitâ operam ponere me posse sperem. Quam à decessoribus accepi lampada, neque segniter aliquo tenus prætuli, eam aliis tradam, ac supplicibus votis exposcam in eorum recipi societatem, quibus nunc devotum studium, & vitam habeo occupatam. Hujus vero poëmatij fructus non levis fuerit, si eorum qui ad S. Luciæ Acta pervenient, memoriam commovero, ut ejus clarißimis maximisque beneficiis annumerent sanitatem redditam Principi, de hoc opere nostrò suâ beneficentiâ optimè merito. Addant P. Godefridum Henschenium *grate ac pie commemorare solitum, vitam se debere matris de se gravidæ & dysentericæ voto,* S. Luciæ *nuncupato; adeoque patrocinio ejus prius se servatum fuisse quam natum.*

Hæc ego: Wallius *vero noster, quam fuerat ad primum creditæ mortis rumorem commotus vehementer, tam eleganter insimulavit* Famam, *quod optimum quemque acerbißimo nuntio in summum dolorem temere conjecisset, per epistolam sic prælocutus.*

CELSISSIME AC REVERENDISSIME PRINCEPS.

H*Abet hoc poëticum studium, præ ceteris ingenuarum artium disciplinis eximium, quod in utrâque fortunâ sivè luctum solari, sivè gratulandi causas exponere lucu-*

 lentiùs,

lentiùs, & ornatiùs poſſit. Tanta in eo eſt copia, ſeu potius lautitia elegantium verborum, & ſententiarum gravitas, & in aures animumque ſuaviter illabentium numerorum vis, & è puriſſimis hauſta fontibus divinarum humanarumque rerum ſcientia. Vtriuſque argumenti magnam mihi materiam triſtis & jucunda res obtulit. Percrebuerat fama publicis diſſipata literis, quæ ex more quaque hebdomade in Brabantiâ Hollandiâque in lucem editæ, nuntiant quidquid uſpiam ferè terrarum memoratu dignum geritur, Te dyſenteriâ, vulgato per univerſam Germaniam malo, è vivis exceſſiſſe. O luctuoſum, & acerbum omnibus nuntium, & mihi quidem, quem amici ſingularis nomine in literis Tuis dignari ſoles, ſingulariter gravem! Gravi illo caſu perculſæ Muſæ meæ, ut ſeſe aliquâ ex parte relevarent, de Epicedio, doloris ſolatio dicam, an fomento? cogitabant. Nequibant certè primùm ſibi ſic imperare, ut triſtiſſimi carminis initium, nedum exitum invenirent. At eccè Tuæ ad me datæ literæ gratiſſimæ, ſi ullæ umquam, & Tuâ quidem manu, ut ſemper, conſcriptæ mihi redduntur: quibus Te è morbo, cujus levandi ſpem medici abjecerant, S. Luciæ patrocinio recreatum ſcribis. Come eſt illud Ciceronis, quod, ut in loco, referre hîc lubet. Ægrotabat Atticus, atque hoc illi ſignificaverat literis ab Alexide liberto ſuo, qui illi à ſtudiis & epiſtolis erat, ſcriptis, inter cujus & Attici manum nihil admodùm intererat. Tum urbanè Cicero: * Alexidis manum amabam, quòd tam propè accedebat ad ſimilitudinem tuæ: literæ manum non amabam, quia indicabat te non valere. *Ego verò manum illam Tuam creberrimis literis Tuis mihi cognitiſſimam non amarem, à quâ nuntium acceperam, quo neque verior, neque optatior ad me perferri poterat? Cùm illam diſſuaviari coràm non liceret, quod licuit, illis quas expreſſerat notis reverenter oſculum dedi.*

* Lib. 7. ep. 2.

dedi. Ab acerbo igitur luctu ad certam, & ut solent res inexspectatæ esse lætiores, uberrimam lætandi causam traductus silere non potui. Non potui in ordinum & ætatum omnium de vitâ Tibi restitutâ gratulantium concursu atque lætitiâ non aliquem etiam jucunditatis meæ fructum ad Te mittere. Mihi sanè, ità vivam, nullum umquàm sereniore animo carmen provenit, quàm hoc ipsum, quo Te Tibi, & Ecclesiæ, & Imperio, & bonis, & literatis omnibus redditum gratulor. Efferebat sese inter scribendum insatiabili gaudio completus arrectusque animus, gestiebatque redintegratâ Tibi valetudine amoris etiam officiique redintegratione non modò veterem meam ergà Te observantiam renovare, sed etiam testatiorem auctioremque facere. Satis profectò mihi materiæ dederat Fama, quæ re falsâ certum, eumque acerbißimum dolorem omnibus inusserat. Itaque primùm illam temeritatis insimulavi suæ, quòd Te, quem propter immortaliá merita nemo non immortalem esse vellet, immaturè nobis præreptum esse pervulgasset. Sed hæc eſt, *ut ait* * *Plinius, cùm de his, qui elati revixerunt, agit,* conditio mortalium: ad has, & hejusmodi occasiones fortunæ gignimur, uti de homine nè morti quidem debeat credi. *Tùm funestatam contagione mortis Tuæ paginam, quam ipsa longè lateque sparserat, non ovis & sulphure, sed è sacrorum ritu carmine lustrandam duxi. Postremò jußi illam in manus hominum carmen hoc dare, tum ut honorariam rumoris à se temerè dißipati multam lueret, tum ut vero lætoque nuntio tantùm animos omnium diffunderet, quantùm anteà vano & funesto contraxerat. Tu verò antè omnes, Princeps Celsißime atque Humanißime, hisce versiculis adde vultum, quem Tibi confirmata valetudo reddidit, hilarem vitalemque, qui cum meâ, & omnium, qui*

* Lib. 7. cap. 52.

Te amant, coluntque, lætitia & gratulatione consentiat. Qui convaluerunt, non illicò ad res arduas difficilesque tractandas sese conferunt: diverticula quædam amant. Ab agendis igitur rebus ad brevem animi remissionem, ad amœnissimum secessum Te sevoco, ad Heliconem, ad Tuas measque delicias. Hîc Plinium alterum, nullâ spe, nullo timore sollicitatum, nullis rumoribus inquietum, secum tantùm, & cum libellis loquentem audire te volo. O rectā sinceramque vitam! ô dulce otium honestumque, ac pænè omni negotio pulchrius! O FONTES, O LAURI, verum secretumque Musæum, quàm multa invenitis, quam multa dictatis! *Proinde Tu quoque Te curis paullisper eripe, & hoc quod affero, bono vultu lege. Vale Musarum præsidium, & decus, & Magni Patrui Tui, cui Societas nostra tantum debet, quantum se persolvere non posse gaudet, annos exple, & de nostris auge. Cortraci, anno à natali Christi* MDCLXXVI, *à Tuo, qui in* XII *Kal. Nov. incidit* L: *qui ut multos per annos celebrandus candidior semper candidiorque redeat, vitæ auctorem Deum precor.*

* Lib. 1. epist. 9.

IN FAMAM.

AT tibi, Fama, malum quo non funestius umquā
Vatibus allabi poterat, stent limina centum
Clausa feris, servetque vigil custodia [1] portas,
Dum tibi nulla sera est, dum nocte dieque patescunt
Atria, dum præbes avidas venientibus aures,
Tu nullo veri, nullo discrimine ficti,
Quidquid id est, dubiis, ut sunt, auctoribus effers.
Sæpè insperatis cumulas nova gaudia rebus:
Sæpè etiam ingenti permisces omnia luctu.
Mirabar, dum luce bonâ bona dicere verba

Insti-

Inſtiteram, quid tantùm animus torperet, & altos
In gemitus oculis ſenſim rorantibus iret.
Rumor ad inferias, rumor (ſic namque ferebat)
Fernandi ad tumulum, & funebria ſacra vocabat,
Flendus erat: flentem vix hæc me pauca ſinebat
Edere præcludens vocem dolor: Hei mihi, quantum
Præſidium Muſæ, & quantum vos perditis Artes,
Per quas Fernandi tollit ſe gloria cælo!
Eripitur noſtri Mæcenas maximus ævi:
Qui Muſas colit, & cultis ſua præmia ponit,
Eripitur. Quando hoc pietas nunc debita poſcit,
Ite pij Vates, cineri ſuperaddite laurum,
Laurum perfuſam lacrymis, titulumque ſepulcro.
Hæc ſuper in vulgum ſparſis, Fernande, canebam
Illacrymans, cùm viſa mihi non illa doloris
Privati facies, qualis cùm litera noſtrâ
Ducta manu caſus, aut mortes narrat acerbas,
Inque ſinu, quodcumque mali eſt, deponit amantis.
Ibat ad occaſum rumor gravis, ibat ad ortum:
Et qui virtutis præconia fecerat antè
Magna tuæ, magnis implebat queſtibus orbem.
Cùm jam preſſa diu tacitus dolor ora teneret,
His ſua vix tandem rupit ſuſpiria dictis.
Heu quianam ² peſti de te, Germania, tantùm
Sanguineæ licuit? quid Marte cruentior ipſo
Tot dedit inſontes leto, dum cruda mali vis
Tabentes venas, vitaï clauſtra, reſolvit?
Danubiuſnè parùm, Rhenuſque, & decolor Albis
Sanguinis immiſit pelago, cùm miles ab Arcto
Barbarus Auſtriadas armis inceſſit iniquis?
Conjurata (nefas) augebant fœdera vires.
Quid te nunc, amor Auſtriadum, Imperiique Latini
Grande

Grande decus, Patriæque Pater, miseranda cruoris
Proluvies vulgo, & pallentibus addidit umbris?
Integer Heroum 3, priscæque ab origine gentis
Ad te demissus sanguis, plebeia tot inter
Funera, dum miseri furit inclementia morbi,
Miscendus tabo fuerat? Quis talia flendo
Ipse sibi flendi leges, & tempora ponat?
Te patrij lugent amnes 4, mœstique requirunt,
Omnes funereis velati frondibus, omnes
Auratam effusis spargentes fletibus urnam.
Dū Padera 5, hospitio Regū memorandus & armis,
Urbe fluet mediâ, mediâ lugeberis urbe.
Amisius 6, qui quòd titulo, quòd carmine notum
Erumpat fontem scatebris non antè repertis,
Qui quòd pro topho puros de marmore puro
Ejectet latices, tibi se debere fatetur,
Qui tibi Nestoreos meritis pro talibus annos
Voverat, heu voto mœret frustratus inani.
Deleto quondam gavisus Luppia 7 Varo,
Te gemit exstincto. Qualis legionibus olim
Amissis Cæsar, squallenti turbidus ore,
Impexusque comâ, foribus narratur apertum
Impegisse caput, cladem indignatus, & Urbi
Ereptas repetens Aquilas, decora alta Quiritûm,
Æterni signa Imperij: sic ille dolori
Impar sæpè suo, taurini cornua vultus
Nequicquam illidit ripis, Mihi reddite, Divi,
Vociferans, mihi Fernandum mors invida redde.
Hæc eadem, quà sese illi committit, 8 Aliso
Ingeminat: procul arguto responsat ab antro,
Pumicibusque cavis abruptæ vocis imago.
Nympha tibi, sacris Paduli 9 quæ præsidet undis,
Libandos

Libandos nuper latices, medicamina morbi,
Nunc importunæ ſolatia frigida mortis
Dat lacrymas. Tibi Fons Reſonus [10] graviore ſonorus
Prorumpit ſtrepitu, raptos ſibi queſtus amores.
Et meritò. Nam quis ſeſe tibi laudibus æquet?
Non tu condis opes. Si, cùm ſol igneus orbem
Conſcendit medium, terras humentibus umbris
Nox operire poteſt, poterit quoque clara tenebris
Celari virtus, & quas ad ſidera duxit
Illuſtres Divûm ſignis & numine moles.
Fortunate operum! cujus tot templa, [11] tot aræ
Aſſurgunt opibus. Vox hæc eſt una colonis:
Quod lætæ campis ſegetes, & vitibus uvæ,
Quod benè ſit pecori, quod apes fragrantia plenis
Stipent mella favis, Superûm ſunt omnia munus.
At merito in tanto pars eſt tua: debita templis
Dona tuis ferimus, lectas de meſſe coronas,
Aut mites uvas, aut mollis vellera lanæ,
Flaventeſque favos. Si ſpe præſumere viles
Hoc potuere animæ, Nos exoravimus aras:
Tu bonus erexti. Dum vomeris uſus honorque
Ullus erit, noſtri ruris te digna manebit
Gloria. Jamque aliquis forſan, dum frigora captat,
Tityrus agreſtem meditatur arundine muſam,
Et patrias reſonare docet tua nomina ſilvas.
Sed neque Relligio [12], non ſi vigor æthere ab alto
Plurimus illapſus venis mentemque animumque
Intus agens moveat, meritis perſolvere poſſit:
Digna tuis: digna his cælum, ſed ſera, rependet.
Contemtu rerum felix, diveſque beatâ
Pauperie, thalamique expers, animoque volente
Imperium jurata pati, tibi templa, tibi aras,

Liminaque

Liminaque, & quo se tolerat, gratissima debet.
Collidi Scythico quàm non indigna Gradivo
Creta fuit 13 ! stat adhuc armis imperdita nostris,
At lacera, & dirum vix eluctata furorem.
Hanc tu etiam (neque fama levis) servasse fereris,
Dum tua victrices meruerunt æra catervæ.
Quid referam, quæ,ceu remis utaris, 14 & aurâ,
Consilia aggrederis,placideque & fortiter urges?
Quid vigiles noctes, totque inter seria dulces
Musarum lusus, & caris facta Poëtis
Otia, quid patriis Monumenta perennia fastis
Eruta, quid reliquas, & dignas Principe curas?
Ah, spes incertæ rerum ! quot gaudia sæpè
Dissipat una dies, & funere turbat acerbo !
Non hoc Fernandus de se sperare jubebat,
Non vigor ille ingens animi, non cognita virtus,
Et nondum canos advelans infula crines.
Sed fore, qui Patruum meritis anteiret & annis:
Qui populos, qui jura diu, moremque sacrorum
Defensum daret, & magna inter præmia quondam
Duceret innumeras vinclis Acherontis avari
Ereptas animas, cælique in parte locatas :
Qui procul hærentes Vates, quò prævius ibat,
Aonas ad montes, Permessiaque antra vocaret,
Divinas Phœbi jussos accingier artes.
Quid nòn antè diem leti vis horrida vertit?
Sic fera tempestas spem longi intercipit anni.
Solibus, & Zephyris resoluta tepentibus arva
Laxant feta sinum : Cerealibus edita sulcis
Semina formosum tollunt caput : omnis olentes
Induitur flores arbos : opulenta colonos
Spes alit ignaros hiemis, sortisque futuræ.

Cùm ſubitò horrendùm toto fragor æthere creber
Intonat: inſequitur Rhodopes à vertice præceps
Immitis Boreas, & miſtis grandine nimbis
Culta terit: nullas exſpectant horrea meſſes:
Fraudantur pomis nondùm pubentibus horti.
Sunt hæc, ſunt caſus tantùm ſimulamina noſtri.
Non illum graviter pro jacturâque dolendum
Longa dies ratioque levet. Durabit in ævum
Mortis acerbus honos, & Vates more piorum
Annua funebri recolent Fernandia verſu.
Talibus atque aliis (nam quid non acre doloris
Invenit ingenium?) te quiſque urgebat ademtum,
Flebilibus ſeſe incendens, Fernande, querelis.
Quas nunc, dum ſalvum nobis te [15] amica reſervant
Numina, ferre dedit levibus trans æquora ventis.
Te tamen, ô digne antè alios vivace ſenectâ,
O Vatum communis amor, quo ſoſpite non me,
Non alium Muſas olim coluiſſe pigebit,
Te propè depoſitum (rumor non omnia finxit)
Te propè florenti conſumtum luximus ævo.
Ut ſua ſervatus narrare pericula gaudet
Navita, ſi fortè in fractâ ſeſe abiete pictum,
Humenteſque mari veſtes, velamina fixit
Vota tholo: ſic uſque tibi, ſic uſque recurret
Lucia, votivo dignandum munere nomen,
Dum tua manantem referes in viſcera mortem.
Jamque adeò non ova mihi, [16] non ſulphura pone
Viva, puer: luſtranda mihi contagia morbi
Carmine, quod grati dicat ſibi ſoſpita Virgo
Muneris eſſe loco, quod Fama per ora manuſque
Præcipuè Vatum vultu ferat ipſa ſereno.
Antè tamen, Merui, dicet, neque pendere multam
Deprecor:

Deprecor: indignis (magna hæc injuria falsi est)
Omnia complevi lacrymis: me verius unam
Commissa hæc luere, & veniam exorare precando.
Tum verò nostra hæc, sint qualiacumque, legenda
Porriget, exigua ingentis solatia luctus.
Forsitan, & nè rumorum tot millia tritas
Præcipitent, velut antè, vias, atque omnia turbent,
Muniet ærato subeundos cardine postes,
Jam melior, jam docta malo, studiosaque veri.
Quidquid erit, nos te fruimur, Fernande, tuæque
Mortis inexpletùm fas est gaudere periclo.
Omnia tecum unà redierunt gaudia: tecum,
Ut post informes hiemes, atque horrida Cauri
Frigora, nos verni reficit clementia cæli
Gratior, & dulcem studiorum aspirat amorem.
Ut cultas olim Regum indulgentia Musas
Extulerit, nullò tantùm se Principe tollent.
Non illis Helicon patuit: tantùm ardua longè
Culmina prospexere, atque huc nitentibus ultrò
Vatibus arrexere animos, plausumque dedere,
Qualis & Eleo missos è carcere juvit
Clamor equos. Tu carmen amas, & scribis, & idem
Per se cursuros, & jam juga summa tuentes
Acriùs instigas: te Mæcenate recepto
Numinis afflatu rursùm propiore calescent.

NOTÆ.

1. SERVETQUE VIGIL CUSTODIA PORTAS. *Domus Famæ ab Ovidio ingenioso architecto fabricata portis caret, quòd in illam promiscuè vera falsaque sese inferunt, atque hinc rursùs in publicum procursent, nullo aditum, nullo exitum prohibente.*

2. HEU

2. HEU QUIANAM, *pro*, cur. *Quintilianus, qui Virgilij codicem ipsius manuscriptum habuit*: Cùm sint, *inquit*, verba propria, ficta, translata, propriis dignitatem dat antiquitas. Namque & sanctiorem, & magis admirabilem faciunt orationem, quibus non quilibet fuerat usurus, eoque ornamento acerrimi judicij P. Virgilius unicè est usus. Olli enim & Quianam pellucent, & aspergunt illam, quæ etiam in picturis est gratissima, vetustatis inimitabilem arti auctoritatem. *Hæc ille lib.* 8. *cap.* 3. *Usus autem est hac voce Ennius, Plautus, aliique, à quibus sibi exemplum habuit Virgilius bis eâdem usus. Quod nescire is solum potest, qui cum Virgiliano pastore illud de se fateri debet*:

Nunc oblita mihi tot carmina. *Ecl.* 9.

3. INTEGER HEROUM. *Quod iis dictum sit, qui Germanicè nesciunt*, Furst *Heroem*, Berg *montem significat. Planè ut Illustrißima* Furstenbergiorum *gens sui cognomenti notione insignis, & Heroibus inclyta, &, velut illa in Euangelio memorata civitas in monte posita, spectabilis sit, propter eminentem dignitatis suæ gradum.*

4. TE PATRII LUGENT AMNES. *Amœnâ & à nullo adhuc usurpatâ inventione Eruditißimus Princeps Ferdinandus Monumenta sua Paderbornensia à fontibus, quos habet ille terrarum tractus & multos, & salubres, & celebres, orditur, ac brevi priùs comprehendit carmine, quàm eadem uberius illustrata Lectori proponat.*

Nam quamquam sapor est ablatâ dulcis in undâ,
Gratiùs ex ipso fonte bibuntur aquæ.

Ovid. 3. *Pont. eleg.* 5.

Cùm verò nihil sit Poëtis Græcis Latinisque usitatius, quàm in communi mœrore fontes amnesque lugentes inducere; ego Paderbornensium luctum expressurus, meliore

causâ potui veterum exemplo idem facere.

5. DUM PADERA HOSPITIO REGUM. *Paderæ caput nobilitant Leonis Pontificis Maximi, & Caroli Magni, & multorum consequentium Imperatorum & Regum hospitium, & Imperatoria S. Cunegundis inauguratio, & externorum Principum legationes, & Francorum Saxonumque conventus, & castrorum metationes.*

6. AMISIUS, QUI QUOD TITULO. *Illum sic loquentem inducit Princeps Ferdinandus:*

Qui centum delabor aquis comitatus in æquor,
Antè pererratis urbibus & populis:
Nunc caput occultum rimatus valle sub imâ
Fernandus niveo condecorat lapide.
At tibi Nestorei meritis pro talibus anni,
Lætaque perpetuo tempora vere fluant.
Et nomen, Fernande, tuum sic crescat eundo,
Aucta velut nostræ gloria crescit aquæ.

Gemino huic Amisij voto, pro meo ergà Optimum Episcopum & Principem officio ac potiùs pietate, subscribo, cujus neque virtus, neque fama umquam consenescet.

7. DELETO QUONDAM GAVISUS LUPPIA VARO. *Ad Luppiam Romanorum exercitus disciplinâ, manu, experientiâque bellorum Princeps ad internecionem trucidatus est. Quâ nuntiatâ clade adeò consternatum ferunt Augustum, ut per continuos menses barbâ capilloque summisso caput interdum foribus illideret vociferans: Quintili Vare, legiones redde. Velleius, Tacitus, Suetonius, aliique.*

8. HÆC EADEM, QUA SESE ILLI COMMITTIT, ALISO. *Aliso fluvij nomen, & castelli, quod contrà Sicambros Nero Claudius Drusus ad Luppiæ & Alisonis confluentes posuit.*

9. *Fons* PADULUS *antè Neuhusium, consuetum Episcoporum*

coporum & Principum Paderbornensium domicilium, fluit, cujus aquâ in febris ardoribus recreatus aliquando fuit Ferdinandus Princeps.

10. TIBI FONS RESONUS. *Nomen hujus fontis accolis est Buldcrborn.* Bulderen *Teutonicè cum strepitu blaterare, aut detonare significat. Ferunt, quoties se ad cursum refert (neque enim jugiter, sed intervallis fluit) sibilum per cacumina arborum exaudiri, velut exsurgentis venti impetum ab aquâ provenientem, quæ foras cum strepitu erumpere gestiat, & ad cava vicinorum montium vim suam allidat & frangat.*

11. FORTUNATE OPERUM, CUIUS TOT TEMPLA, TOT ARÆ. *Rara, & , nisi fidem templa & aræ, quas jurati tangimus, facerent, incredibilis Ferdinandi Principis in res sacras religio, ac munificentia. A fontibus suis exemplum sibi cepit, qui quò plus aquarum dederunt, plus affundunt. Quod autem templa multa in pagis ab eo aut erecta, aut instaurata sint, id materiam carmini dedit.*

Neuhusij templum paroeciæ à fundamentis exstruxit.

In pago Corbeke templum funditus collapsum restituit, & ornavit.

In Cleinenberg templum paroeciæ malè tectum, & vetustate collapsum refecit.

Templum Bustorffianum, ad formam Hierosolymitanæ Ecclesiæ olim constructum, arâ maximâ & porticu ornavit.

In Lichtenau templum paroeciæ, vetustate & incendio deformatum, restituit ornavitque.

Templum S. Crucis exstruxit in Altebecâ.

Templum paroeciæ in Oberkirchen, Furstenbergiorum dynastiâ, restituit.

Paroeciæ templum & turrim de cælo tactam in superiori Tudorp instauravit.

Sacellum gentilitium SS. Philippo & Iacobo Apostolis, antiquâ Furstenbergiorum religione positum, Theodori Episcopi Paderbornensis Magni Patrui sui impensis refectum, injuriâ deinde temporum & bellorum iterum labefactatum instauravit, ornavit, ampliavit.

S. Philippo Nerio, gravi morbo liberatus, sacellum ex voto positum perfecit.

Sacellum S. Annæ collapsum, novum exstruxit in Amerungen.

In Siddessen exstruxit sacellum S. Agathæ Virgini & Martyri.

In Wirriessen sacellum S. Michaëlis Archangeli exstruxit, ornavit, dedicavit.

Benè tibi, sit Princeps Religiosissime, qui opes, non vitiorum, ut multi, sed virtutum, ut pauci, habes adjumenta: benè tibi Deus, benè Cœlites velint, quorum cultui eas liberalissimè insumendas putasti.

12. SED NEQUE RELLIGIO. *Paderbornæ Patribus Franciscanis templum & Monasterium à fundamentis exstruxit.*

Warburgi Cœnobium Patrum Prædicatorum restituit, & ornavit.

In Graffschafft templum Ordinis S. Benedicti arâ maximâ, & novis in utroque latere positis altaribus exornavit, donatoque perpetuo censu quinque sacra anniversaria sollemni ritu ibidem celebrari jussit, in suam suorumque, qui ejusdem Monasterij Advocati fuerant, memoriam.

13. COLLIDI SCYTHICO. *In belli Cretici subsidium ingentem pecuniæ vim ad Clementem* IX *Pontificem Maximum misit: qui de hac insigni liberalitate gratias illi, sanè quam pro eo ac merebatur, amplissimas egit his literis.*

CLE-

CLEMENS PP. IX.

Venerabilis Frater salutem & Apostolicam benedictionem. Non sinè præcipuo lætitiæ & animi grati sensu profectò audivimus, quanto piæ religionis, & ergà Sanctam hanc Sedem & Nos filialis obsequij studio Fraternitas Tua opem defensioni Candiæ conferre parata sit. Cui sanè tam promptæ voluntati ac liberalitati, uti nunc paternæ mentis præcipuâ caritate respondemus, ità quoties occasio tulerit, omnibus in rebus ad rationes Tuas pertinentibus benignè prolixeqúe satisfacturi sumus, cùm præsertim ea sit generosa virtus & magnanimitas Tua, ut etiam pollicitis addere & cumulare velit, quidquid prætereà in Comitiis publicis decernetur. Quod etsi sponte Tuâ Te facturum esse offers, tamen pro muneris nostri debito, & summâ rei gravitate, quantùm maximè possumus, vehementer etiam atque etiam postulamus. Interim egregiæ pietati Fraternitatis Tuæ retributorem Deum accuratè precamur, Apostolicamqúe benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ, apud S. Mariam Majorem sub annulo Piscatoris, Pontificatus Nostri anno secundo, 4 Maji, 1669.

F. Florentinus.

His adjunxit suas Eminentißimus Cardinalis Rospigliosius.

Ill.^me & R.^me Domine,

Egregia liberalitas, quâ D.T.Illma Venetã Rempublicam adversus Christiani nominis hostem adjuvat, dignum Te loco prædicat, quem & in exi-

ſtimatione Aulæ Romanæ, & in Sanctiſſimi D. N. benevolentiâ, & in Eccleſiæ Hierarchiâ ampliſſimum obtines. Magno omnium plauſu & commendatione exceptus eſt hujus rei nuntius, ſed Sanct. Suæ animum præcipuo quodam gaudij ſenſu perfudit, quòd tam illuſtri facto, & filialis in ſe obſequij devotioniſque pleniſſimo, videt ſuum in Te amplectendo, & rebus Tuis favendo judicium comprobari: quodque exemplo tam liberali planè confidit ceteros Germaniæ Principes ad commune rei Chriſtianæ periculum propulſandum advolaturos. Sanè quantum ad veterem Sanct. Suæ in Te amorem magnanimâ iſtâ pietatis Tuæ ſignificatione cumulum adjunxeris, conjicies ex literis Pontificiis, quæ his adjunctæ D. T. Illuſtriſſimæ reddentur. Sed ex opportunitatibus, quæ ſe dabunt ornandi Tui, id ipſum planè perſpicies. Ad me quod pertinet, gratiſſimum mihi feceris, ſi operâ induſtriaque meâ in Tuis & Eccleſiarum Tuarum rebus frequenter utêris, quemadmodum & vetus noſtra amicitia, & Tua eximia virtus, ac præclara in Religionem Catholicam, atque in hanc Sanctam Sedem merita poſtulant. Læta interim D. T. Illuſtriſſimæ omnia cum diuturnâ incolumitate auguror. Datum Romæ, 4 Maji, 1669.

Macte iſtâ tuâ præſtabili virtute & magnificentiâ Ferdinande. Miſſum ſacro bello ſubſidium religionis defenſæ partem Tibi acceptam feret. Templa & aræ à Te poſitæ monumenta erunt tuæ pietatis, ultra ævi tui terminos duratura. A te exſtructa cœnobia divinas laudes etiam tum in terris per te concinent, cùm tu illas in Cæleſtium choro excipies, & ſubſequeris. Spectetur in hac paginâ, tamquam

in

in tabellâ rudi penicillo adumbratâ tuum illud in divino cultu augendo tutandoque ſtudium, quo aureos tibi ad cælum gradus ſtruis, nec de hominibus tantùm, ſed quodam etiam modo de Deo ipſo benè mereri ſtudes.

14. QUID REFERAM, QUÆ, CEU REMIS UTARIS ET AURA, CONSILIA AGGREDERIS.

SUAVITER ET FORTITER. *Teſſera Ferdinandi Principis eſt. Quæ venuſtius explicari non poteſt, quàm per navim velo & remis impulſam.*

15. DUM SALVUM NOBIS TE AMICA RESERVANT NUMINA. *Libuit hîc mihi tenui in re periculi, quo defunctus es, Princeps Celſiſſime, imaginem aliquam cogitationi Tuæ ſubjicere, cùm neque mihi ex Virgilij auctoritate ſyllabam inſequentis verbi conflictio, neque Tibi vitam, quæ Dei benignitas fuit, morbus & incommodorum concurſus* ἐξέθλιψε.

16. NON OVA MIHI, NON SULPHURA PONE. *De ovis & ſulphure in luſtrationibus adhiberi ſolitis conſtat ex Homero, Tibullo, Propertio, Iuvenale, aliiſque. Vnum Ovidij locum produxiſſe ſatis ſit, cum amantis ægræ thalamum illâ ratione luſtrari jubet, aitque id officij genus multis viam aperuiſſe, ut in tabulis ſupremæ voluntatis, ſeu teſtamentis locum ſortirentur.*

Et veniat, quæ luſtret anus lectumque, locumque,
  Præferat & tremulâ ſulphur & ova manu.
Omnibus his inerunt gratæ veſtigia curæ:
  In tabulas multis hæc via fecit iter.

Ovid. lib. 2. de Arte.

Mihi verò, Celſiſſime ac Reverendiſſime Princeps, *ſatis eſt morbi Tui contagionem Dei beneficio, & S. Luciæ patrocinio expiatam carmine poſſe gratulari.*

FERDINANDVS

Epiſcopus ac Princeps Paderbornenſis, Coadjutor Monaſterienſis,

S. P. D.

Iacobo VVallio è Soc. Ieſu,
Amico ſuo ſingulari.

CArmen Sotericum, quod natali meo die miſiſti, elegans & venuſtum, ut omnia tua, arcanâ vi ita me rapuit atque excitavit, ut votum D. Luciæ Servatrici meæ, quod in ancipiti ac diuturno morbo animo conceperam, his verſiculis ſubitò expreſſerim. De carmine verò tuo eas tibi gratias, hoc eſt maximas, ago, quas tam præclarum opuſculum meretur. Deum porrò obſecro, ut votum tuum natali meo ſuſceptum ratum eſſe velit, mihique modum & occaſionem ſuppeditet ſummis tuis erga me meritis aliquâ parte reſpondendi. Vale, meque, ut facis, ama tui amantiſſimum, & in precibus meis memorem, quas etiam à te expoſco. Paderbornæ, Kal. Novemb. MDCLXXVI.

Hæc illi ſcribere dignata eſt conſueta Tibi erga clientes benignitas: qua & meum obſequium gratum habere dignatus, addidiſti alia votiva Epigrammata duo, ornandis Sanctorum Faſtis aliquando ſervitura: quæ interim dum ad Iulium atque Octobrem proceſſerit opus noſtrum pluteo abdita premere, nefas credidi; ideoque hic ſubjunxi: & hos, quos verſibus Tuis celebras; & omnes, quos noſtro labore illuſtratos cupis Sanctos, Tibi propitios optans.

AD S. LIBORIVM

Cenomanensem Episcopum, Paderbornensem Tutelarem,

Arenarum & calculi doloribus afflictantium

Præcipuum apud Deum Advocatum,

Cujus sacræ Reliquiæ religiosè asservantur

In æde Cathedrali Paderbornensi,

FERDINANDVS

Episcopus Paderborn. Coadjutor Monasterien. &c.

SAlvete, ô sacri cineres : salvete, Libori
Prodigiis celebres grandibus exuviæ.
Gallia vos olim Cenomanis misit ab oris,
Nunc columen Paderæ præsidiumque meæ.
Vos ego, vos supplex veneror: tu, quæ damus urnæ
Oscula, tu nostras accipe, Dive, preces.
Sic erit ut numquam morbo me tentet acuto
Calculus, aut renes urat arena meos.
His Te namque malis mira virtute mederi
Multa docet sacris fixa tabella tholis.
Sic mea Musa tuos late celebrabit honores
Supplicibus facilem sæpe ferentis opem.
Sic mihi semper erunt niveis signanda lapillis
Tempora, sic aliis candida semper erunt.

Tibullus At tu natalis multos celebrande per annos
Candidior semper candidiorque redi.

Possunt igitur Candida tempora *vocari, id est, fausta, si* dies candidus *vocetur.*

EJUS-

EJUSDEM
DE S. MEINULPHO,

Paderbonensi Diacono & Indigena,

Qui multis clarus miraculis

In cœnobio Bodecensi, loco natali quiescit & colitur

III Non. Octob.

NOn pietate minus quam sanguine 1 clarus avito
 Meinolphus, Paderæ gloria prima suæ,
Heic situs est: postquam monuit tellure levandum
 Sponte sua visus dissiliisse 2 lapis.
Devenerare sacri custodem pignoris arcam,
 Quisquis es antiquæ relligionis amans.
Dic: Licet ostensum cervi inter cornua 3 Numen,
 Mystam oculis 4 captum, virgineumq; 5 peplum,
Et tot præterea miracula, quæ prior ætas
 Et stupuit præsens, fas siluisse foret:
Virtutes, Meinolphe, tuas tamen ipsa sepulcri
 Certarent, rupto marmore, saxa loqui.

NOTÆ

1. *Ea scilicet inter Saxones nobilitate, ut puerum de sacro fonte suscipere dignatus sit ipse Carolus Magnus.*

2 *Post annos circiter ab obitu quinquaginta, sub Missa sacrificio coram omnibus lapis sepulcralis primum instar crucis divisus intonuit, deinde etiam in frusta minutus dissiluit.*

3 *Quo loco condendum Budicense Virginum monasterium erat, cervum vidit coram se genuflexum, & inter ejus cornua signum Dominicæ Crucis splendescere.*

4 *Meinhardus Attelensis prope locum eumdem Parochus*

chus ab apparente ſibi ter Sancto, ut de elevando quam primum uti decreverat corpore Biſonem Ep. Paderborn. moneret, imperii exequendi moram cæcitate luit: qua relevatus eſt tranſlatione peracta.

5 Ad viventis adhuc Meinolphi preces Virginis Sanctimonialis velum ab igne, in quo ardebat, illæſum receptum eſt.

Hic ego, ut propoſitum initio fuerat, ſtare prælum juſſeram; cum ſimul & typotheta nuntiat vacaturas in charta pagellas aliquot, & à Tua Humaniſſima Celſitudine adferuntur mihi Epigrammata elegantiſſima duo; quæ quia confirmatam Tibi valetudinem priſtinam, certam nobis magis ac magis faciunt, non debent à præſumpto argumento prorſus aliena videri: lectorem autem eo jucundius afficient, quo Auguſtiſſimi Cæſaris felicitati boni omnes favent impenſius. Hoc ergo epimetron, bona cum venia Tua, prioribus addo.

Philippis, urbi thessaliæ, comparata,

IMP. CÆS.

LEOPOLDI AVG.

Victricibus armis erepta Gallis,

GERMANIÆ RESTITUTA.

An. MDCLXXVI. XV. Kal. Octobr.

CÆsar & Augustus, fatali Marte, Philippis
Emathiæ cives vicit uterque suos;
Fractaque libertas gemino Romana triumpho,
Sustinuit dominos & grave ferre jugum.
Tu patriæ vindex (qualis crudelia Perseus
Dicitur Andromedæ vincla levasse suæ)
Eripis, ad Rhenum domitis, Leopolde, Philippis,
Gallorum famulo libera colla jugo,
Cæsare & Augusto major: quos cive perempto,
Ast Te servato vincere cive juvat.

IMP.

IMP. CÆS. LEOPOLDI AVG. ET ELEONORÆ PALATINÆ IMP. AUGUSTÆ DIES NUPTIALIS, XIX.Kal. Januarias, An. MDCLXXVI.

Belligerantium Daniæ & Sveciæ Regum acerrimo prælio memorabilis.

ACris Hyperboreos urit dum bruma Triones,
Et Mars cognatas ducit in arma manus:
Martis amica Venus; Volucres, ait, ite ministri,
Ferte faces, arcus tendite, tela date.
Est aliâ mundi pugnandum parte: triumpho
Ter domitus nostro Martius Auster amet.
Nec mora: quâ Cimber, quâ Rex fera prælia Svecus
Luce ineunt, Cæsar fœdus amoris init.
Pronuba Juno, precor, populorum vota secundet,
Pactaque conjugij pignore firmet Hymen!
Sic erit Austriacis tam læta & candida regnis,
Quàm fuit Arctois tristis & atra dies.

APPROBATIO CENSORIS.

P*Ietas homini tutiſſima virtus.* Id Celſiſſimum & Reverendiſsimum Principem & Epiſcopum *Ferdinandum* ſuo experiri bono gratulor, qui à difficili & periculoſo morbo valetudinem ſibi reſtitutam ſuæ in *S.Luciam* Virginem & Martyrem pietati acceptam refert. Quare ipſius & amantium Poëtarum verſus in lucem editos legi, exempli intereſſe arbitror. Antuerpiæ IV Idus Aprilis MDCLXXVII.

AUBERTUS VANDEN EEDE,
Archidiaconus & Can. Antuerpienſis
Libr. Cenſ.

